

Hård kontroll och för lite valfrihet i narkomanvården

Vården av heroinister utvecklas – det visar en ny studie av skånska program för underhållsbehandling som presenteras under Almedalsveckan. Studien, som utförts av forskare vid Lunds universitet och Malmö högskola, tyder på att vården blivit mer individanpassad, att tillgängligheten ökat och att de moraliserande inslagen har minskat. Men fortfarande finns brister som måste åtgärdas: valfriheten är för liten och kontrollerna slukar resurser som hade kunnat användas till annat.

Inom vårdprogrammen finns stora skillnader som inte kan motiveras av patienternas behov. Det finns betydande storleksskillnader, från program med flera hundra patienter i stordrift till små program som är integrerade i allmänpsykiatri. Samarbetet med kommunernas socialtjänst varierar och på vissa håll finns en misstro mellan de organisationer som förväntas samverka. Inom programmen skiljer sig reglerna åt: vissa stänger av patienter efter enstaka återfall, medan andra ser återfall som en naturlig del i processen.

Ett problem är att stelbenta regler gör det svårare för patienterna att integreras i samhället. Istället för att kunna få hjälp via sin vårdcentral hålls patienter kvar inom psykiatri, där de kontrolleras och drogtestas flera år efter att de lämnat missbruket bakom sig. Socialstyrelsens föreskrifter innebär att fokus hamnar på disciplinering: att patienterna följer regler, passar tider och svarar upp mot de krav som ställs på drogfrihet. Hur patienterna mår riskerar då att underordnas hur väl de följer reglerna.

– Ur ett medicinskt perspektiv är detta självklart otillfredsställande och personalen uttrycker en trötthet över den ständiga kontroll de måste ägna sig åt. "Kissa, drick och gå" som en av våra intervjupersoner sa. Både vi och Missbruksutredningen ser flera skäl att rensa Socialstyrelsens föreskrifter från moraliserande inslag som saknar stöd i vetenskap och beprövad erfarenhet, säger docent Björn Johnson, en av forskarna bakom studien.

Studien tyder också på att det ofta är organisatoriska och lokalmässiga faktorer som styr Region Skånes vårdutbud. På större orter väljer man stordriftslösningar, trots att mycket talar för att man istället borde satsa på flera, mindre program. Skillnaderna mellan de program som finns idag skulle kunna fylla en positiv funktion, men de kommer sällan patienterna till del eftersom det inte finns några reella möjligheter för dem att välja sin vård.

– Alla patienter behöver inte samma sak och alla missbruk ser inte likadana ut. Man borde överväga att satsa på mottagningar för olika patientgrupper och låta patienterna själva bestämma vart de vill söka sig. Dessutom saknas ofta ett anhörigperspektiv i vården, säger Björn Johnson.

Mer om studien: Syftet med studien har varit att undersöka i vilken mål underhållsbehandling med metadon och buprenorfin anpassas individuellt till patienterna. Studien har gjorts av forskarna Eva-Malin Antoniusson, Björn Johnson, Leili Laanemets och Johan Nordgren. Den genomfördes under april–juni 2011 vid tio olika behandlingsenheter i Skåne genom intervjuer med personal och patienter.

För ytterligare information om studien, kontakta Björn Johnson, 070-438 39 73 eller Leili Laanemets, 070-623 59 16. För mer information om seminariet, kontakta Björn Fries, 070-220 02 88

Evelina Mildner Lindén, presskontakt på informationsavdelningen, Malmö högskola
070-481 91 21, evelina.linden@mah.se, www.mah.se

Kort om Malmö högskola: Sedan starten 1998 har Malmö högskola vuxit till landets största högskola, och är med sina cirka 25 000 studenter större än flera universitet. 2009–2012 prioriterar Malmö högskola tre kunskapsfält inom forskningen: Samtidsstudier (Nya medier, Migration, Urbana studier samt Idrott i förändring), Lärande i framtidens skola (Utbildningsvetenskap) och Hälsa och välfärd (Oral hälsa, Biofilm och biomedicinsk teknologi samt Social hälsa och medicin).